

A legfőbb ellenőrző intézmények nemzetközi standardjai – az INTOSAI szakmai standardok keretrendszere (fordítás¹)

Előszó

INTOSAI szakmai standardok és útmutatók keretrendszere

A keretrendszer megalkotásának célja, hogy az INTOSAI tagjai számára világos áttekintést biztosítson az INTOSAI standardjairól és útmutatóiról, valamint lehetővé tegye az ezekhez való könnyű hozzáférést. A keretrendszer célja, hogy - az INTOSAI Stratégiai Tervével összhangban - nagyobb figyelmet fordítson, és jobban összpontosítson a szakmai standardokra, valamint hangsúlyt fektessen az INTOSAI standardalkotó tevékenységére, a tágabb értelemben vett ellenőrzés-szakmai közösség körében is.

A javasolt keretrendszert a Szakmai Standardok Bizottságának (Professional Standards Committee - továbbiakban: PSC) Irányító Testülete dolgozta ki a 2005 októberében (Oslo, Norvégia), a 2006 májusában (Washington, Egyesült Államok) és a 2006 szeptemberében (Yaoundé, Kamerun) megrendezett ülésein. A javaslatot az INTOSAI Kormányzótanácsa 2006 novemberében elfogadta, majd ezt követően a nyilvános tervezetet minden INTOSAI tag részére megküldte. A tervezetre beérkezett nagyszámú támogató vélemény figyelembevételével a PSC Irányító Testülete a 2007 áprilisában (Manama, Bahrein) megrendezett ülésén úgy határozott, hogy a javaslatot a XIX. INCOSAI (2007. november, Mexikó) elé terjeszti jóváhagyásra.

A dokumentumban bemutatott keretrendszer a PSC irányító testületi tagok közös erőfeszítésének eredménye. Az Irányító Testület az alábbi országok legfőbb ellenőrző intézményeit foglalja magában: Bahrein, Belgium, Brazília, Kamerun, Kanada, Kína, Dánia, Franciaország, Olaszország, Marokkó, Új-Zéland, Norvégia, Portugália, Svédország és az Egyesült Államok.

Szeretném megköszönni a PSC Irányító Testület minden tagjának, valamint a munkában közreműködő valamennyi legfőbb ellenőrző intézménynek a támogató együttműködést. Külön szeretnék köszönetet mondani a PSC Célterületi Kapcsolattartójának, a portugál számvevőszéknek a folyamatos támogatásért és az együttműködési készségért. Külön elismerés illeti meg Ausztria, Belgium, Brazília és Bahrein legfőbb ellenőrző intézményeit, amelyek felelősek voltak a fordítási feladatok elvégzéséért.

Koppenhága, 2007. november

Henrik Otbo
a dán számvevőszék vezetője
az INTOSAI Szakmai Standardok Bizottságának elnöke

---

¹ Fordította: Ákos Endre számvevő tanácsos, főtanácsadó (2008)
Lektorálta: az ÁSZ Módszertani Bizottságának Terminológiai és Fordításlektorálási Munkacsoportja (2009)

Bevezetés

Az INTOSAI 2005-2010 évi Stratégiai Terve az 1. számú célkitűzés keretében előírta, hogy a tagokra vonatkozó szakmai standardokat korszerűsített keretrendszerbe foglalja. A Szakmai Standardok Bizottsága (PSC) ezért elhatározta, hogy az összes meglévő és új INTOSAI standardot és útmutatót egy egységes keretrendszerbe foglalja „**A legfőbb ellenőrző intézmények nemzetközi standardjai**” (**International Standards of Supreme Audit Institutions - ISSAI**) elnevezéssel. Valamennyi standard és útmutató a www.issai.org honlapon - meghatározott osztályozási elvek szerint számozva - lesz elérhető.

A dokumentumok rendszerszerű osztályozása, valamint az új elnevezések elősegítik a standardokkal és útmutatókkal kapcsolatos általános ismeretek bővítését és megkönnyítik azok gyakorlati alkalmazását az INTOSAI közösségben és általában a közigazgatásban. Az INTOSAI döntése a keretrendszer bevezetéséről nem érinti a már meglévő dokumentumok tartalmát. Minthogy a legfőbb ellenőrző intézmények nemzeti szervezetek, maguk döntenek arról, hogy saját törvényi felhatalmazásuk keretei között alkalmazzák-e az ISSAI-kat.

Az INTOSAI standardok és útmutatók közös keretrendszere

A keretrendszer a benne foglalt összes dokumentummal együtt a www.issai.org honlapon érhető el. A keretrendszer az alábbi elveket követi:

- A keretrendszer tartalmazza az összes olyan dokumentumot, amelyet az INTOSAI kongresszusai (INCOSAI) azzal a céllal hagytak jóvá, hogy a legfőbb ellenőrző intézmények által használt szakmai standardoknak irányt szabjanak. A dokumentumok felsorolása egy meghatározott **számozási rendszert** követ.
- **A legfőbb ellenőrző intézmények nemzetközi standardjai (ISSAI)** elnevezés a legfőbb ellenőrző intézmények feladatait érintő dokumentumok összefoglaló neve. Így minden egyes dokumentum egy **ISSAI-számot** kap.
- Az **INTOSAI GOV** elnevezés – **INTOSAI Guidance on Good Governance** (INTOSAI "jó kormányzás" iránymutatása) – azokra a dokumentumokra vonatkozik, amelyeket az INTOSAI a közigazgatási szervek tekintetében adott ki iránymutatásként, például a belső kontrollok és a számvitel területén. Ezek a dokumentumok négyjegyű **INTOSAI GOV számot** kapnak.
- **A keretrendszer hangsúlyt helyez a dokumentumok közötti hierarchikus viszonyra.** Az ISSAI-megjelölés számjegyeinek száma jelzi a dokumentum hierarchiában elfoglalt helyét.

Az INTOSAI dokumentumok hierarchiája

Amint azt az INTOSAI XVII. Kongresszusa által 2004-ben jóváhagyott "INTOSAI Etikai Kódex és Ellenőrzési Standardok" előszava hangsúlyozza, az INTOSAI dokumentumok egy négy szintű hierarchiát alkotnak:

- **1. szint:** A Limai Nyilatkozat (The Lima Declaration)
- **2. szint:** Az INTOSAI Etikai Kódexe (The INTOSAI Code of Ethics)
- **3. szint:** Az INTOSAI ellenőrzési standardok (The INTOSAI Auditing Standards), amelyek az ellenőrzési munka elvégzésének alapkövetelményeit és -elveit tartalmazzák.
- **4. szint:** Az INTOSAI végrehajtási útmutatók (INTOSAI Implementation Guidelines), amelyek különböző témákra vonatkozóan részletesebb iránymutatást tartalmaznak.

Az új ISSAI keretrendszerben ezt a négy szintet a következők szerint fejlesztik tovább:

1. szint: Alapvető elvek (Founding Principles). Ez a szint az INTOSAI alapvető elveit fogalmazza meg. Ezeket a Limai Nyilatkozat (The Lima Declaration) tartalmazza.

2. szint: A legfőbb ellenőrző intézmények működésének előfeltételei (Prerequisites for the Functioning of Supreme Audit Institutions). E szint dokumentumai az alapvető elveket figyelembe véve kidolgozzák a legfőbb ellenőrző intézmények megfelelő működésének és szakmai tevékenységének előfeltételeit. Ezek a dokumentumok magas szinten olyan általános megállapításokat és elveket fogalmaznak meg, amelyek nem szorulnak gyakori változtatásra. A PSC az INTOSAI XIX. Kongresszusán javasolni fogja egy új, a függetlenségről szóló Mexikói Nyilatkozat elfogadását², valamint tervezi az átláthatóság és elszámoltathatóság elveinek kidolgozását, melyeket 2010-ben az INTOSAI XX. Kongresszusa hagyta jóvá. A meglévő Etikai Kódex, valamint egy, a jövőben elkészülő, az ellenőrzés minőségéről szóló dokumentum szintén ehhez a szinthez tartozik.

3. szint: Ellenőrzési alapelvek (Fundamental Auditing Principles). E szint dokumentumai az 1. és 2. szint dokumentumain alapulnak és a közsféra szervezeteinél végzett ellenőrzések alapelveit tartalmazzák. Ahogy az intézményi kérdéseket a 2. szint dokumentumai szabályozzák, úgy a 3. szint dokumentumai az ellenőrzés lefolytatásával kapcsolatos kérdésekkel foglalkoznak. Az ellenőrzési alapelvek jelenleg az INTOSAI ellenőrzési standardokat tartalmazzák, amelyek a következő fejezeteket foglalják magukba:

1. *A számvevőszéki ellenőrzés alapelvei*, amelyek az ellenőrzés alapkövetelményeit, általános elveit tartalmazzák.
2. *A számvevőszéki ellenőrzés általános standardjai*, amelyek a képzettséggel, függetlenséggel, összeférhetetlenséggel, szakmai hozzáértéssel, megfelelő gondossággal stb. kapcsolatos követelményeket tartalmazzák.
3. *A számvevőszéki ellenőrzés lefolytatásának standardjai*, amelyek részletesebb útmutatást tartalmaznak például a tervezésre, az ellenőrzési bizonyítékra, a pénzügyi beszámoló és a belső kontroll elemzésére vonatkozóan.
4. *A számvevőszéki ellenőrzés jelentéskészítési standardjai*, amelyek a pénzügyi ellenőrzési jelentés elkészítésére (az ellenőrzési véleményre), a szabályszerűségi és teljesítményellenőrzési megállapításokra, valamint a jelentés elkészítésére vonatkozó standardokat tartalmazzák.

E standardok fontosságának hangsúlyozása és a továbbfejlesztéshez szükséges rugalmasság biztosítása érdekében mind a négy fejezet saját ISSAI-számot kap, és a fejezeten belüli tételek ennek megfelelően átszámozásra kerülnek.

4. szint: Ellenőrzési útmutatók (Auditing Guidelines). E szint dokumentumai az ellenőrzési alapelveket specifikusabb, részletesebb, az ellenőrzési tevékenységet segítő útmutatókká formálják, amelyek felhasználhatóak a napi ellenőrzési feladatok elvégzése során.

A 4. szint magában foglalja a pénzügyi, teljesítmény- és megfelelőségi ellenőrzések végrehajtási útmutatóit.

A pénzügyi ellenőrzés végrehajtási útmutatóit a PSC Pénzügyi Ellenőrzési Útmutatók Albizottsága (FAS) dolgozza ki. Ezek az útmutatók a pénzügyi beszámolók ellenőrzésére vonatkoznak és azokon a nemzetközi könyvvizsgálati standardokon (International Standards of Auditing - ISA's) alapulnak, amelyeket az IFAC (International Federation of Accountants – Könyvvizsgáló Nemzetközi Szövetsége) Nemzetközi Könyvvizsgálati és Bizonyossági Standardok Testülete (IAASB – International Auditing and Assurance Standards Board) adott ki. Az INTOSAI pénzügyi ellenőrzési útmutatói az IAASB által kiadott ISA standardból és az INTOSAI által

---

² A dokumentumot az INTOSAI XIX. Kongresszusán, Mexikóban elfogadták.

készített alkalmazási javaslatból fognak állni, mely utóbbi kiemeli az eltéréseket és azokat a további részleteket, amelyeket a közsféra ellenőrzésében figyelembe kell venni. Az ISSAI-szám hivatkozást tartalmaz az ISA-számra. Például az ISSAI 1240 számú dokumentum egy egyesített dokumentumot fog jelenteni, amely az ISA 240-es standardból és az INTOSAI alkalmazási javaslatból áll.

A teljesítményellenőrzés végrehajtási útmutatóit az INTOSAI magyarországi Kongresszusa hagyta jóvá 2004-ben. A PSC Teljesítményellenőrzési Albizottsága, amelynek elnöke Brazília, mérlegelni fogja a teljesítményellenőrzésre vonatkozó kiegészítő iránymutatások kidolgozását.

Az INTOSAI XIX. Kongresszusán 2007-ben a PSC javasolta a megfelelőségi ellenőrzés végrehajtási útmutatóinak kidolgozását is. Ezeket a PSC Megfelelőségi Ellenőrzési Albizottsága dolgozta ki és a következő években további útmutatókkal egészíti ki.

A keretrendszer 4. szintje speciális kérdésekre vonatkozó útmutatókat és kiegészítő anyagokat is tartalmaz, mint például a privatizáció és az államadósság ellenőrzése, környezetvédelmi kérdések és nemzetközi szervezetek ellenőrzése. Már több ilyen útmutató kidolgozásra került, melyeket az INTOSAI kongresszusai jóváhagytak. A Stratégiai Terv 3. célkitűzésének megfelelően készülő további - a keretrendszerbe tartozó - dokumentumok ugyancsak a 4. szinthez fognak tartozni.

Az INTOSAI „jó kormányzás” iránymutatása (Guidance for Good Governance – INTOSAI GOV)

Az INTOSAI szakmai standardjai nem korlátozódnak az ellenőrzési standardokra és iránymutatásokra. Iránymutatásaival az INTOSAI egyben értékes forrás a kormányzati irányítási tevékenység számára, a belső kontrollok és a számvitel területén is. Ezek a dokumentumok nem az INTOSAI ellenőrzési standardokra vezethetők vissza, hanem az INTOSAI által kidolgozott, iránymutatást tartalmazó dokumentumok körébe tartoznak, és ilyen minőségükben helyet kapnak a keretrendszerben. E dokumentumtípus - jelentősége és eltérő jellege hangsúlyozása érdekében - az INTOSAI „jó kormányzás” (Good Governance) iránymutatása elnevezést kapja, amelynek rövidítése INTOSAI GOV. A számozásra a 9000-9999 számokat tartják fenn.

A legfőbb ellenőrző intézmények nemzetközi standardjai (ISSAI) osztályozási elvei

Az INTOSAI Szakmai Standardok Bizottsága (PSC) a következő elvek alapján fog dönteni a dokumentumok megfelelő osztályozásáról:

1. A legfőbb ellenőrző intézmények nemzetközi standardjai (ISSAI) magukban foglalják mindazokat a dokumentumokat, amelyeket az INTOSAI kongresszusai hagytak jóvá azzal a céllal, hogy útmutatásként szolgáljanak a legfőbb ellenőrző intézmények szakmai standardjaihoz. Ez magában foglalja a jogi, a szervezeti és a szakmai előfeltételekkel kapcsolatos ajánlásokat csak úgy, mint az ellenőrzések lefolytatására és más feladatok elvégzésére vonatkozó ajánlásokat, amelyekkel a legfőbb ellenőrző intézményeket megbízhatják. Ahol helyénvaló, az ISSAI dokumentumok kiterjedhetnek a jó gyakorlat példáinak leírására is.
2. Minden dokumentum egy 1-4 számjegyből álló ISSAI-számot kap. A számjegyek száma jelzi a dokumentumnak a hierarchiában elfoglalt helyét, pl.:

1. szint: Alapvető elvek (Founding Principles) – az INTOSAI alapvető elveit tartalmazza a Limai Nyilatkozat.

2. szint: A legfőbb ellenőrző intézmények működésének előfeltételei (Prerequisites for the Functioning of Supreme Audit Institutions) – meghatározzák és megmagyarázzák a legfőbb ellenőrző intézmények megfelelő működésének és szakszerűségének alapvető előfeltételeit.

3. szint: Ellenőrzési alapelvek (Fundamental Auditing Principles) – a közszféra szervezetei ellenőrzésére vonatkozó alapelveket tartalmazza.

4. szint: Ellenőrzési útmutatók (Auditing Guidelines) – az ellenőrzési alapelveket specifikusabb, részletesebb, az ellenőrzési tevékenységet segítő útmutatókká formálják, amelyek felhasználhatók a napi ellenőrzési feladatok végzéséhez.

3. Az INTOSAI dokumentumok eredeti előterjesztéséhez fűzött előszavak vagy bevezető megjegyzések nem képezik az ISSAI részét a 2., 3., és 4. szinten, kivéve, ha a szövegnek van olyan célja, hogy útmutatóként szolgáljon a legfőbb ellenőrző intézmények szakmai standardjaihoz. Az előszavakban és bevezető megjegyzésekben szereplő ilyen információk kiegészítésként kerülnek közlésre a www.issai.org honlapon az ISSAI dokumentummal kapcsolatban.
4. Az 1000-rel (vagy 100-zal, vagy 10-zel) osztható számokat általában az általános témakörű dokumentumok kapják, míg a további számokat x001 - x999 (vagy xx01 - xx99, vagy xxx1 - xxx9) az adott általános tárgykörön belül a specifikusabb tárgyú dokumentumok kapják.
5. Az 1000-9999 számokat a 4. szintnek (végrehajtási útmutatók) tartják fenn, és különböző témáknak fenntartott csoportokra bontják. A PSC albizottságai és a 3. célkitűzés munkacsoportjai felelősek az osztályozásért a hozzájuk tartozó területeken.
6. Ha szükséges, az ISSAI dokumentumon belül egy adott pontra (vagy bekezdésre, albekezdésre) lehet hivatkozni úgy, hogy a pont számát és az ISSAI-számot egy "/" jellel összekapcsoljuk. (Például az ISSAI 3000/5.4. az ISSAI 3000-en belül az 5.4. pontra vonatkozik).
7. Azoknál a dokumentumoknál, amelyek az IFAC/IAASB ISA (vagy ISQC) standardjain alapulnak, az ISSAI-szám utolsó három számjegye megegyezik az ISA (vagy ISQC) számmal. Az ISSAI-szám jelzi a nemzetközi könyvvizsgálati standardot (ISA), valamint azokat az eltéréseket és kiegészítő iránymutatásokat, amelyeket az alkalmazási javaslat tartalmaz. Az alkalmazási javaslatok pontjait P1, P2, P3,... stb. számok jelölik, nehogy összetéveszhető legyen a nemzetközi könyvvizsgálati standardokban (ISA) található pontok számozásával.
8. Ha szükséges, az ISSAI dokumentumhoz függelék tartozhat, amely a fő dokumentumban megfogalmazottak további kifejtéseit tartalmazzák. A függelék pontjait A1, A2, A3,... számokkal kell jelölni, nehogy összekeverhető legyen a fő dokumentumban található pontok számozásával.

Hangsúlyozni kell, hogy az összes meglévő INTOSAI dokumentumot a keretrendszer tartalmazni fogja.

Az INTOSAI „jó kormányzás” iránymutatása (INTOSAI Guidance for Good Governance –INTOSAI GOV)

9. Az INTOSAI „jó kormányzás” (Good Governance) iránymutatása magában foglalja azokat az INTOSAI kongresszusai által jóváhagyott dokumentumokat, amelyek a belső kontrollal, a

számveteli standardokkal és egyéb, az igazgatási felelősségi körbe tartozó kérdésekkel kapcsolatos iránymutatásokat tartalmazzák. Ez magában foglalja azokat a dokumentumokat, amelyek útmutatást adnak a legfőbb ellenőrző intézményeknek a közigazgatási szervek által megvalósított intézkedések szakszerű értékeléséhez, vagy útmutatást adnak a közigazgatási szerveknek, illetve ösztönzik a "jó kormányzás"-t (Good Governance).

10. E dokumentum-kategória számára a 9000-9999 számokat tartják fenn, és az ISSAI rövidítés helyett az INTOSAI GOV rövidítést használják. Ezzel a módosítással az osztályozási elvek vonatkoznak ezekre a dokumentumokra is.

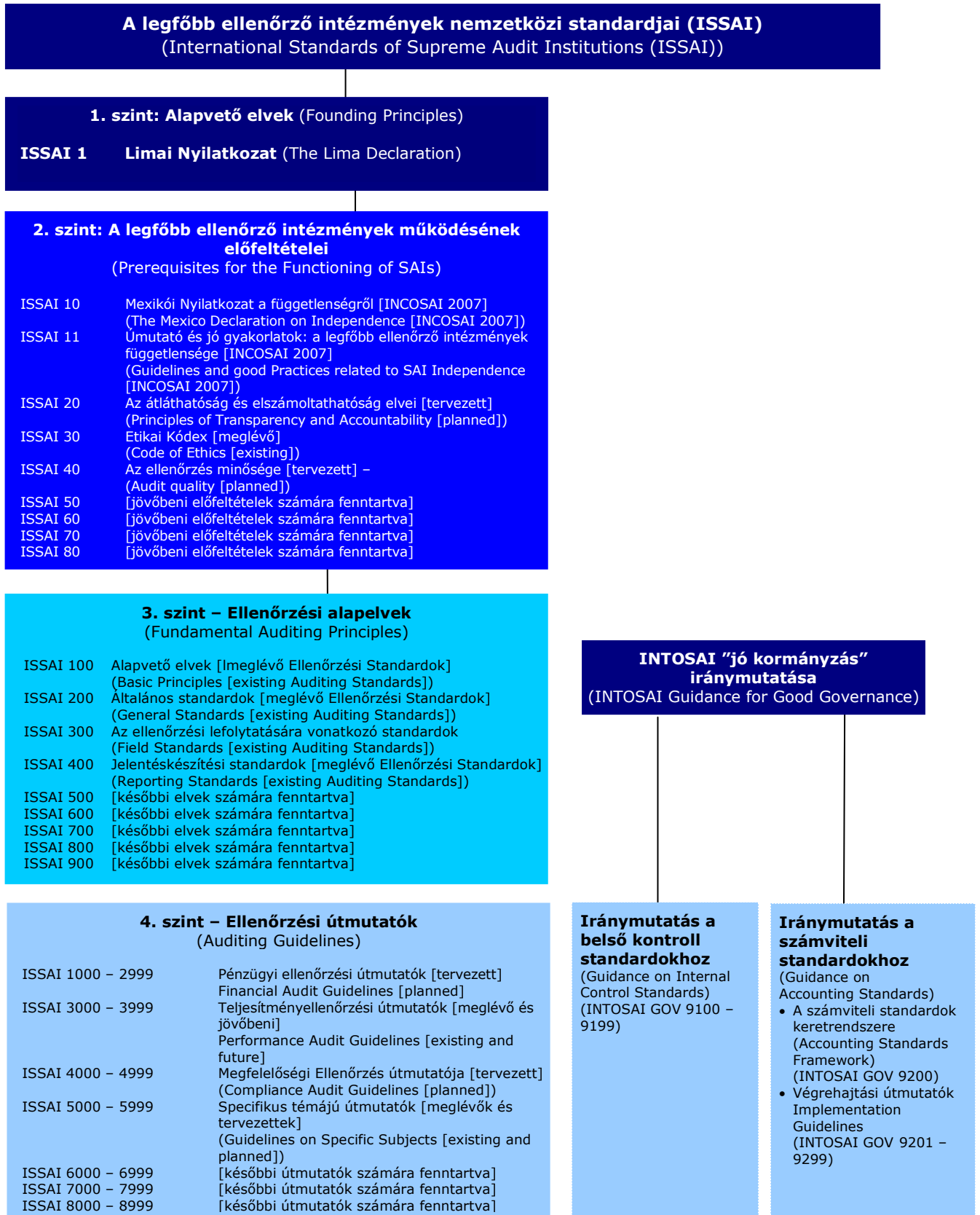
Egyéb dokumentumok:

11. Egyéb dokumentumok – mint pl. a jelentések, a glosszárriumok, a szervezetek felsorolása vagy a példatárak – nem kapnak számot. Ezeket csak a vonatkozó ISSAI vagy INTOSAI GOV dokumentum mellékleteként lehet a keretrendszerbe foglalni.

A meglévő „INTOSAI Etikai Kódex és Ellenőrzési Standardok” című dokumentum ('INTOSAI Code of Ethics and Auditing Standards'):

12. Az INTOSAI 2001. évi Kongresszusa által jóváhagyott "INTOSAI Etikai Kódex és Ellenőrzési Standardok" elnevezésű dokumentumot öt dokumentumra osztották fel és mindegyik saját ISSAI-számot kapott. Az Etikai Kódex a 2. szinthez, miközben az ellenőrzési standardok négy fejezetének mindegyike külön-külön a 3. szinthez tartozik. A pontok száma megváltozott, mivel a fejezet számának jelzése kimaradt.

INTOSAI standardok és útmutatók keretrendszere

A keretrendszer megjelenítése a www.issai.org honlapon

A legfőbb ellenőrző intézmények nemzetközi standardjai közzétételének az elsődleges eszköze a **www.issai.org** honlapon megjelenő keretrendszer lesz. A PSC folyamatosan működteti és fejleszti a honlapot az INTOSAI kommunikációs célkitűzéseinek megfelelően. A PSC a honlapon jelenteti meg a standardokat és az útmutatókat felhasználóbarát formában és naponta végrehajtja a szükséges szerkesztői változtatásokat anélkül, hogy az INTOSAI kongresszusai által jóváhagyott szövegeket érintenék.

A PSC a www.issai.org honlapon keresztül teszi átláthatóbbá INTOSAI standard- és útmutató-alkotó folyamatát. A hivatalos INTOSAI dokumentumokon kívül a honlap tartalmazni fogja a még jóvá nem hagyott végső tervezeteket, és felhasználható lesz arra is, hogy a nyilvános tervezeteket, valamint a tervezett, új ISSAI-kkal kapcsolatos információkat közzétegyék. A www.issai.org honlapon az ISSAI-k - amint arról a felelős albizottságok vagy munkacsoportok gondoskodnak - az INTOSAI valamennyi hivatalos nyelvén elérhetőek lesznek, míg a további információk csak angol nyelven jelenhetnek meg a honlapon. Az albizottságok és a munkacsoportok vezetőinek feladata megküldeni bármilyen új dokumentum-tervezetet közzététel céljából, és javaslatot tenni egy ISSAI-, vagy INTOSAI GOV-számra az osztályozási elveknek megfelelően.